EUROOPAN
KOMISSIO

Bryssel 15.12.2021
COM(2021) 970 final

KOMISSION KERTOMUS NEUVOSTOLLE JA EUROOPAN PARLAMENTILLE

vesipolitiikan puitedirektiivin (2000/60/EY), ympäristönlaatunormeista annetun direktiivin (2008/105/EY, sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 2013/39/EU) ja tulvadirektiivin (2007/60/EY) täytäntöönpanosta

Suunniteltujen toimenpideohjelmien täytäntöönpano
Uudet prioriteettiaineet
Tulvariskien alustavat arvioinnit ja mahdolliset merkittävät tulvariskialueet

{SWD(2021) 970 final} - {SWD(2021) 971 final}

1. Johdanto

Euroopan vihreän kehityksen ohjelman[1] hyväksymisen myötä EU on ottanut ratkaisevia askeleita puuttuakseen samanaikaisiin toisiinsa liittyviin kriiseihin, jotka koskevat ilmastonmuutosta, terveysriskejä, luonnon monimuotoisuuden vähenemistä ja pilaantumista kaikilla ympäristön osa-alueilla. Näihin kriiseihin reagoimisessa keskeisessä asemassa on veden laadun ja määrän kestävä hallinta, joka perustuu nykyiseen lainsäädäntökehykseen sekä Euroopan vihreän kehityksen ohjelman ja siihen liittyvien aloitteiden kunnianhimoiseen täytäntöönpanoon. Jäsenvaltioiden elpymis- ja palautumissuunnitelmien täytäntöönpanoon nyt käytettävissä oleva rahoitus on lisätukea, joka auttaa jäsenvaltioita selviytymään makean veden laatuun ja määrään kohdistuvista nykyisistä paineista ja edistää siten siirtymistä puhtaaseen ja hiilettömään eurooppalaiseen kiertotalouteen vahingon välttämisen periaatteen mukaisesti.

Vuonna 2021 Euroopassa saatiin jälleen todistaa veteen liittyviä äärimmäisiä vaaratilanteita, joita ilmastonmuutos pahentaa: dramaattiset tulvat Rein- ja Maasjokien alueilla ja ennennäkemättömät helleaallot ja metsäpalot aiheuttivat ihmishenkien menetyksiä ja monien miljardien eurojen vahingot. Vaikka nämä tapahtumat ovat vain osittain kytköksissä asianmukaiseen vesipolitiikkaan, ne osoittavat, kuinka tärkeää on parantaa makean veden hallintaa johdonmukaisesti pitkällä aikavälillä, myös kansallisten rajojen yli.

Vesipolitiikan puitedirektiivi[2] muodostaa tärkeimmät puitteet ja yleiset tavoitteet Euroopan vesipolitiikalle sekä kaikkien pinta- ja pohjavesien hyvän tilan saavuttamiselle. Ympäristönlaatunormeista annettu direktiivi[3] ja pohjavesidirektiivi[4] täydentävät vesipolitiikan puitedirektiiviä pintavesi- ja pohjavesinormien osalta. Vuonna 2019 tehty EU:n vesilainsäädännön toimivuustarkastus[5] kattoi nämä kolme direktiiviä ja tulvadirektiivin[6]. Tarkastuksessa todettiin, että nykyinen lainsäädäntökehys on yleisesti ottaen tarkoituksenmukainen mutta että siinä on jonkin verran parantamisen varaa. Tarkastuksessa todettiin myös, että vesipolitiikan puitedirektiivin ja tulvadirektiivin tavoitteiden saavuttaminen edellyttää riittävää rahoitusta, nopeampaa täytäntöönpanoa ja direktiivien tavoitteiden parempaa sisällyttämistä alakohtaiseen lainsäädäntöön. Joitakin lainsäädännön puutteita ja kemikaaleja koskevia mahdollisia toimenpiteitä arvioidaan meneillään olevassa vaikutustenarvioinnissa, jossa tarkastellaan pohja- ja pintavesissä olevien aineiden luetteloa[7].

---

[1] https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_fi

[2] Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2000/60/EY, annettu 23 päivänä lokakuuta 2000, yhteisön vesipolitiikan puitteista, EYVL L 327, 22.12.2000, s. 1.

[3] Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2008/105/EY, annettu 16 päivänä joulukuuta 2008, ympäristönlaatunormeista vesipolitiikan alalla (EUVL L 348, 24.12.2008, s. 84), sellaisena kuin se on muutettuna 12 päivänä elokuuta 2013 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2013/39/EU, EUVL L 226, 24.8.2013, s. 1.

[4] Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2006/118/EY, annettu 12 päivänä joulukuuta 2006, pohjaveden suojelusta pilaantumiselta ja huononemiselta, EUVL L 372, 27.12.2006, s. 19.

[5] https://ec.europa.eu/environment/water/fitness_check_of_the_eu_water_legislation/index_en.htm

[6] Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2007/60/EY, annettu 23 päivänä lokakuuta 2007, tulvariskien arvioinnista ja hallinnasta, EUVL L 288, 6.11.2007, s. 27.

[7] https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12662-Yhdennetty-vesihuolto-tarkistetut-luettelot-pinta-ja-pohjavedet-pilaavista-aineista_fi

Tässä kertomuksessa pyritään tarjoamaan lisää näkemyksiä ja tarkistetaan jälleen, kuinka lainsäädännön yleisessä täytäntöönpanossa on edistytty. Samalla se toimii ponnahduslautana seuraavan sukupolven (2022–2027) vesienhoitosuunnitelmien ja tulvariskien hallintasuunnitelmien arvioinnille.

Kertomukseen sisältyy komission arvio jäsenvaltioiden viime aikoina toimittamista pakollisista vesiin liittyvistä raporteista:

- edistyminen vesipolitiikan puitedirektiivin mukaisten toimenpideohjelmien täytäntöönpanossa toisella jaksolla (2016–2021)
- ympäristönlaatunormeista annetun direktiivin mukaiseen luetteloon vuonna 2013 lisättyjen pintavesien prioriteettiaineiden seuranta
- tulvadirektiivin ensimmäisen jakson (2016–2021) tulvariskien alustavien arviointien tarkastelu ja päivittäminen.

2. Raportointi

Komissio arvioi vesipolitiikan puitedirektiivin mukaiset toiset vesienhoitosuunnitelmat (jotka oli määrä toimittaa joulukuuhun 2015 mennessä) vuonna 2019[8]. Toimenpideohjelmien täytäntöönpanoa koskevat välikertomukset oli määrä toimittaa joulukuuhun 2018 mennessä. Komission on vesipolitiikan puitedirektiivin 18 artiklan mukaisesti tiedotettava parlamentille ja neuvostolle toimenpideohjelmien täytäntöönpanon edistymisestä kolmen vuoden kuluessa siitä, kun komissio on antanut vesienhoitosuunnitelmia koskevan arviointikertomuksensa. Kaikki jäsenvaltiot ovat antaneet välikertomuksen toimenpideohjelmiensa täytäntöönpanosta.

Ympäristönlaatunormeista annetun direktiivin osalta tässä kertomuksessa arvioidaan edistymistä niiden vaatimusten täytäntöönpanossa, jotka liittyvät 12 uuteen aineeseen, joiden lisäämisestä pintavesien prioriteettiaineiden luetteloon sovittiin vuonna 2013. Erityisesti direktiivin 2008/105/EY, sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 2013/39/EU, 3 artiklan 1 a kohdan ii alakohdassa edellytetään, että jäsenvaltiot laativat ja toimittavat komissiolle täydentävän seurantaohjelman ja alustavan toimenpideohjelman, jotka kattavat vastikään luetteloon lisätyt aineet. Kaikki jäsenvaltiot ovat raportoineet uusista prioriteettiaineista.

Tulvadirektiivin toisella raportointijaksolla jäsenvaltioiden oli 14 artiklan mukaan tarkistettava ja päivitettävä ensimmäisen jakson tulvariskien alustavat arviointinsa 22. joulukuuta 2018 mennessä. Komissiolle oli raportoitava 22. maaliskuuta 2019 mennessä. Lähes kaikki jäsenvaltiot raportoivat ensimmäisten tulvariskien alustavien arviointiensa päivityksistä[9].

[8] https://ec.europa.eu/environment/water/water-framework/impl_reports.htm

[9] Useat jäsenvaltiot eivät raportoineet määräaikaan mennessä. Komissio on käynnistänyt rikkomusmenettelyn myöhäisen raportoinnin vuoksi. Tällä hetkellä vireillä on enää kaksi rikkomusmenettelyä.

3. Toiset toimenpideohjelmat – väliarviointi

Vesipolitiikan puitedirektiivin 11 artiklassa edellytetään, että jäsenvaltiot laativat toimenpideohjelman kullekin vesipiirille ja täsmentävät sen sisällön, joka koostuu perustoimenpiteistä (11 artiklan 3 kohta) ja täydentävistä toimenpiteistä (11 artiklan 4 kohta) sekä tarvittaessa lisätoimenpiteistä (11 artiklan 5 kohta).

Jäsenvaltioita pyydettiin raportoimaan edistymisestä niiden määrittämien keskeisten toimenpidetyyppien (Key Types of Measures, KTM) täytäntöönpanossa. Keskeiset toimenpidetyypit ovat tyypillisiä toimenpiteitä, joilla pyritään vähentämään paineita esimerkiksi poistamalla jokien esteitä, päivittämällä jätevedenpuhdistamoja ja poistamalla vaiheittain käytöstä prioriteettiaineita[10].

Tämä toimenpideohjelmien arviointi kuvastaa WISE-tietokannassa ilmoitettua tilannetta. Vesipolitiikan puitedirektiivin 11 artiklan 3 kohdan mukaisista perustoimenpiteistä ja vesipolitiikan puitedirektiivin 11 artiklan 4 ja 5 kohdan mukaisista täydentävistä ja lisätoimenpiteistä on mahdollisuuksien mukaan tehty erilliset analyysit.

Vesienhoitosuunnitelmien ja vuoden 2018 toimenpideohjelmien tietojen suora vertailu ei ole useissa tapauksissa mahdollista menetelmiin liittyvien ongelmien vuoksi. Näitä ongelmia ovat muun muassa toimenpiteissä tapahtuneet muutokset, eri vertailukohtavuodet ja vesimuodostumien raja-arvoissa tapahtuneet muutokset. Vuosilta 2016 ja 2018 toimitetuissa ja vuodelle 2021 ennustetuissa tiedoissa on kuitenkin määrällisiä tietoja toimenpideohjelmien täytäntöönpanon edistymisestä. Tiedot on mahdollisuuksien mukaan otettu huomioon tässä asiakirjassa ja siihen liittyvässä komission yksiköiden valmisteluasiakirjassa.

Yleistilanne

Jakson 2016–2021 puoliväliin mennessä toimenpiteiden täytäntöönpano oli käynnissä kaikissa jäsenvaltioissa, mutta joissakin tapauksissa täytäntöönpano viivästyi. Vuoden 2015 toimenpideohjelmiin verrattuna kaikki jäsenvaltiot ilmoittivat keskeisistä toimenpidetyypeistä ja useat[11] täydensivät raportointiaan, joka kattaa nyt niiden kaikki vesipiirit. Useimmat jäsenvaltiot ovat edistyneet jonkin verran hyvän tilan saavuttamiseen liittyvien puutteiden tunnistamisessa kunkin merkittävän paineen osalta ja hyvän tilan saavuttamiseksi tarvittavien toimenpiteiden täytäntöönpanoasteen määrittämisessä. Niiden jäsenvaltioiden (18) osalta, jotka ilmoittivat perusteellisemman analyysin ja vertailun mahdollistavia tietoja, voidaan todeta, että 70–100 prosenttia tavoitteista on saavutettu vesipiirien osalta kolmessa[12] jäsenvaltiossa, kun taas neljässä jäsenvaltiossa[13] 30–80 prosenttia indikaattoreista osoittaa edistystä puutteiden korjaamisessa. Lisäksi yhdessä jäsenvaltiossa[14] tavoitteet on saavutettu 16 vesipiirissä 25:stä. Tämä on rohkaiseva parannus, jonka ansiosta toimenpiteet voidaan määrittää ja priorisoida paremmin.

---

[10] Keskeisten toimenpidetyyppien luettelo WFD Reporting Guidance 2022 (Vesipolitiikan puitedirektiivin raportointiohjeet 2022), sivu 387
[11] Kreikka, Kroatia, Slovenia ja Tanska.
[12] Latvia, Malta ja Viro.
[13] Itävalta, Portugali, Ranska ja Tšekin tasavalta.
[14] Espanja.

Ne jäsenvaltiot, jotka havaitsivat muita paineita merkittävien paineiden lisäksi, ovat ottaneet käyttöön toimenpiteitä käsitelläkseen kyseisiä paineita ja yleisesti tunnistaneet eron hyvään tilaan sekä kehittäneet indikaattorit, joilla voidaan määrittää hyvän tilan saavuttamisen edellyttämä täytäntöönpanoaste.

Jäsenvaltio	VP	Kaikki toimenpiteet on toteutettu	Kaikki suunnitellut toimenpiteet on toteutettu	Jotkin toimenpiteet on toteutettu	Jotkin suunnitellut toimenpiteet on toteutettu	Toimenpiteitä ei ole toteutettu
AT	3			3		
BE	8	1		5	1	1
BG	4			1	3	
CY	1			1		
CZ	3			3		
DE	10			10		
DK	4				4	
EE	3			3		
EL	14			14		
ES	25			25		
FI	8		8			
FR	14			7	7	
HR	2			2		
HU	1		1			
IE	3			3		
IT	8		1	3	4	
LT	4				4	
LU	2			2		
LV	4				4	
MT	1			1		
NL	4			4		
PL	10				10	
PT	10			9	1	
RO	1			1		
SE	5				5	
SI	2			2		
SK	2			2		

Taulukko 1: Tilanne ja edistys vesipiireissä (VP) toisten vesienhoitosuunnitelmien jälkeen.

Jäsenvaltiot raportoivat myös esteistä, joita ne ovat kohdanneet toimenpideohjelmiensa täytäntöönpanossa. Kuten jäljempänä olevasta taulukosta 2 käy ilmi, merkittävimmät esteet ovat rahoituksen puute, viivästykset ja hallintotapa.

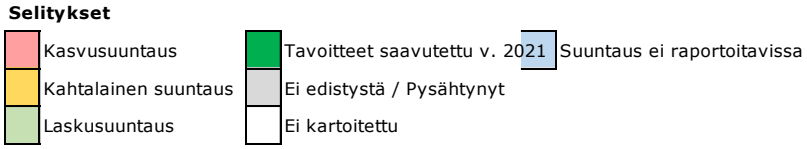
		Esteet							
Jäsenvaltio	VP	Hallintotapa	Viivästykset	Rahoituksen puute	Mekanismin puuttuminen	Toimenpiteiden puuttuminen	Ei kustannustehokas	Äärimmäiset tapahtumat	Muu
AT	3								
BE	8		3	3	2				2
BG	4		4		1	1			
CY	1								
CZ	3	3	3	3	3		3	3	
DE	10		10	4	10	9	7	4	10
DK	4		4						4
EE	3		3	3	3				
EL	14		14						
ES	25	25	25	25	25				
FI	8			8	8				
FR	14	14	14	14	14				14
HR	2		2	2	2				
HU	1	1	1	1	1	1		1	1
IE	3	3		3			3		3
IT	8	5	5	8	7	1	2	6	
LT	4								
LU	2							1	2
LV	4			4				4	
MT	1		1						
NL	4		4	4			4		4
PL	10	3	3	3	3	4	4	2	5
PT	10		8	9			8	8	
RO	1		1	1	1		1		1
SE	5				5				
SI	2			2					
SK	2		2	2			2		2

Taulukko 2: Toimenpideohjelmien täytäntöönpanon esteet vesipiireittäin (VP).

Alla olevassa taulukossa 3 esitetään yhteenveto odotettavissa olevasta kehityksestä eri paineisiin ja asianmukaisiin keskeisiin toimenpidetyyppeihin liittyvien tavoitteiden saavuttamisessa (perustuu kunkin jäsenvaltion ennusteeseen jakson (2018–2021) jälkipuoliskon puolivälissä). Kasvusuuntaus viittaa siihen, että lainsäädännön tavoitteista on ajauduttu kauemmas, ja laskusuuntaus osoittaa, että ero tavoitteeseen nähden on kaventumassa.

Jäsenvaltioiden raportoima odotettavissa oleva edistys keskeisissä toimenpidetyypeissä, 2018–2021

Perustuu kunkin jäsenvaltion toimenpideohjelmien tulkintaan (katso Menetelmä-välilehti)

		Jäsenvaltiot																								
Paine	**KTM**	AT	BE	BG	CY	CZ	DE	DK	EE	EL	ES	FI	FR	HR	HU	IE	IT	LT	LU	LV	MT	NL	PL	PT	RO	SE	SI	SK
Maatalous	2																											
	3																											
	12																											
Jätevesien käsittely ja kemikaalit	1																											
	15																											
	16																											
Vedenotto	7																											
	8																											
Hydrologis-morfologiset muutokset	5																											
	6																											
Juomaveden suojelu	4																											
	13																											
Veden hinnoittelupolitiikka	9																											
	10																											
	11																											
Tutkimus	14																											
Urbaani*	21																											
Muu	17																											
	18																											
	19																											
	20																											
	22																											
	23																											
	24																											
	25																											
	99																											

**Kaupunkialueilta, liikenteestä ja rakennetusta infrastruktuurista peräisin oleva pilaantuminen*

Taulukko 3: Raportoitu odotettavissa oleva edistys keskeisissä toimenpidetyypeissä 2018–2021.

3.1 Pilaantumisen ja saastumisen torjunta

Euroopan vihreän kehityksen ohjelman myötä pilaantumisen torjunta on noussut keskeiseen asemaan. Saasteettomuustavoite muutettiin kattavaksi saasteettomuustoimintasuunnitelmaksi[15] ja kestäväksi kemikaalistrategiaksi[16]. Pellolta pöytään -strategia[17] (jossa keskitytään muun muassa ravinnehävikin ja torjunta-aineiden vähentämiseen ja luonnonmukaisen maatalouden lisäämiseen) ja lääkestrategia[18] (jonka tavoitteena on muun muassa vähentää antibioottien esiintymistä ympäristössä) mahdollistavat myös vesien pilaantumisen vähentämisen nopeammin.

Maatalouden aiheuttama pilaantuminen

Maatalouden on ilmoitettu olevan yksi tärkeimmistä syistä siihen, ettei EU:ssa ole saavutettu vesimuodostumien hyvää tilaa. Maatalous voi aiheuttaa nitraateista ja torjunta-aineista johtuvaa hajakuormitusta pinta- ja pohjavesissä[19]. Maatalouden vedenotto on hajakuormituksen lisäksi merkittävä paine, joka estää saavuttamasta pohjavesimuodostumien hyvää määrällistä tilaa.

Jäsenvaltiot valmistelevat erityisesti toimenpiteitä, joilla vähennetään maataloudesta peräisin olevaa ravinnekuormitusta (KTM 2), vähennetään maataloudesta peräisin olevaa torjunta-aineiden aiheuttamaa pilaantumista (KTM 3) ja pannaan täytäntöön maatalouden neuvontapalveluja (KTM 12). Raportoinnista käy myös ilmi, että kaikilla jäsenvaltioilla on maatalouden päästöjä koskevat yleiset säännöt.

Kymmenen jäsenvaltiota soveltaa näitä sääntöjä koko alueellaan, kun taas toisissa jäsenvaltioissa sovellettavat säännöt vaihtelevat vesipiirin mukaan. Kaksi jäsenvaltiota soveltaa sääntöjä ainoastaan nitraattien aiheuttamalle pilaantumiselle alttiilla alueilla. Siltä osin kuin jäsenvaltiot ovat raportoineet, tilanne on melko myönteinen KTM 2:n osalta: indikaattoreissa olevat puutteet ovat korjaantumassa, mikä tarkoittaa, että toimenpiteet parantavat tilaa tehokkaasti ja kaventavat eroa hyvään tilaan. Tämän jälkeen kehitystä ei ole havaittavissa, mikä tarkoittaa, että paineet eivät ole tehokkaita veden tilan parantamiseksi ja näissä tapauksissa tarvitaan lisätoimia. KTM 3:n ja KTM 12:n osalta kuva on ristiriitainen, sillä monet jäsenvaltiot eivät raportoi näistä keskeisistä toimenpidetyypeistä tai kartoita niitä. Tapauksissa, joissa nämä keskeiset toimenpidetyypit on kartoitettu, suurin osa indikaattoreissa olevista puutteista näyttää olevan korjaantumassa. Huomattava määrä jäsenvaltioita ei kuitenkaan ole ilmoittanut havaittavissa olevasta kehityksestä, mikä tarkoittaa, että näihin keskeisiin toimenpidetyyppeihin sisältyvät paineet eivät ole tehokkaita veden tilan parantamiseksi ja näissä tapauksissa tarvitaan lisätoimia.

[15] https://ec.europa.eu/environment/strategy/zero-pollution-action-plan_en
[16] https://ec.europa.eu/environment/strategy/chemicals-strategy_en
[17] EUR-Lex - 52020DC0381 - FI - EUR-Lex (europa.eu)
[18] https://ec.europa.eu/health/human-use/strategy_fi
[19] EEA 2018 water assessment (Euroopan ympäristökeskuksen vesiarviointi vuodelta 2018) – Euroopan ympäristökeskus (europa.eu)

Jäsenvaltioiden toimenpideohjelmien yhteydessä toteuttamiin toimenpiteisiin kuuluvat nitraattidirektiivistä[20] johtuvat toimenpiteet sekä toimenpiteet, jotka sisältyvät uuden yhteisen maatalouspolitiikan (YMP) strategiasuunnitelmiin, jotka on toimitettava komissiolle viimeistään 1. tammikuuta 2022. Direktiiviä koskevassa viimeisimmässä täytäntöönpanokertomuksessa[21] suositellaan tehostettuja toimenpiteitä pilaantuneilla alueilla. Euroopan tilintarkastustuomioistuimen tuoreessa kertomuksessa analysoitiin, missä määrin YMP:llä ja EU:n vesipolitiikalla edistetään veden kestävää käyttöä maataloudessa[22]. Komissio katsoo, että YMP edistää tämän tavoitteen saavuttamista erilaisin välinein ja toimenpitein. Uusi YMP tarjoaa merkittävän tilaisuuden nostaa tavoitetasoa ja rahoittaa lisätoimenpiteitä, jotka hyödyttävät kestävää vesienhoitoa maataloudessa, ensimmäisen pilarin uusien ekojärjestelmien ja toisen pilarin maaseudun kehittämisohjelman avulla. Uudessa YMP:ssä keskitytään yhdeksään komission ehdotuksen[23] 6 artiklassa määriteltyyn erityistavoitteeseen, joista kolme hyödyttää ympäristöä[24]. Kun jäsenvaltiot laativat suunnitelmiaan, niiden on edistettävä näiden erityistavoitteiden saavuttamista. Lisäksi vaatimuksena on edistää vihreän kehityksen ohjelman tavoitteita, kuten Pellolta pöytään -strategian tavoitetta, joka koskee ravinnehävikin vähentämistä 50 prosentilla ja kemiallisten torjunta-aineiden kokonaiskäytön ja -riskin vähentämistä 50 prosentilla. Nämä on esitetty muun muassa jäsenvaltioille lähetetyissä YMP:n suosituksissa[25].

Kotitalouksien ja teollisuuden aiheuttama pilaantuminen

Raportoinnista käy ilmi myönteinen kehitys erityisesti toimenpiteissä, jotka liittyvät jätevedenpuhdistamojen rakentamiseen tai parantamiseen (KTM 1)[26], prioriteettiaineiden / vaarallisten prioriteettiaineiden vaiheittaiseen käytöstä poistamiseen (KTM 15) ja teollisuuden jätevedenpuhdistamojen uudistamiseen tai parantamiseen (KTM 16). Lähes kaikilla jäsenvaltioilla on valtuutus- ja/tai lupajärjestelmä, jolla valvotaan jäteveden pistekuormituspäästöjä sekä pohja- että pintavesiin. Ainakin puolet jäsenvaltioista sallii kuitenkin edelleen pienet päästöt, vaikka joissakin tapauksissa tällaiset päästöt on

[20] Neuvoston direktiivi 91/676/ETY, annettu 12 päivänä joulukuuta 1991, vesien suojelemisesta maataloudesta peräisin olevien nitraattien aiheuttamalta pilaantumiselta, EYVL L 375, 31.12.1991, s. 1.
[21] EUR-Lex - 52021DC1000 - FI - EUR-Lex (europa.eu)
[22] Erityiskertomus 20/2021: Kestävä vedenkäyttö maataloudessa: yhteisen maatalouspolitiikan varoilla edistetään todennäköisemmin suurempaa kuin tehokkaampaa vedenkäyttöä, syyskuu 2021 https://www.eca.europa.eu/fi/Pages/DocItem.aspx?did=59355
Komissio katsoo, että YMP edisti vesipolitiikan puitedirektiivin tavoitteiden saavuttamista erilaisten mekanismien kautta, joita olivat erityisesti täydentävät ehdot, tuki ilmaston ja ympäristön kannalta suotuisille maatalouskäytännöille ja viherryttäminen, tuet tuensaajille vesipolitiikan puitedirektiivin täytäntöönpanosta aiheutuvien kustannusten ja tulonmenetysten korvaamiseen sekä maaseudun kehittämistuki ja -investoinnit.
[23] Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi jäsenvaltioiden yhteisen maatalouspolitiikan nojalla laatimien, Euroopan maatalouden tukirahastosta (maataloustukirahasto) ja Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta (maaseuturahasto) rahoitettavien strategiasuunnitelmien (YMP:n strategiasuunnitelmat) tukea koskevista säännöistä, COM/2018/392 final
[24] **Erityistavoite 4** – ilmastonmuutoksen hillitsemisen ja ilmastonmuutokseen sopeutumisen edistäminen muun muassa vähentämällä kasvihuonekaasupäästöjä ja parantamalla hiilensidontaa, sekä kestävän energiantuotannon edistäminen; **erityistavoite 5** – kestävän kehityksen ja luonnonvarojen, kuten veden, maaperän ja ilman, tehokkaan hoidon edistäminen, myös vähentämällä kemikaaliriippuvuutta; **erityistavoite 6** – luonnon monimuotoisuuden vähenemisen pysäyttämisen ja tämän suuntauksen kääntämisen sekä ekosysteemipalvelujen edistäminen sekä elinympäristöjen ja maisemien säilyttäminen.
[25] CAP strategic plans (YMP:n strategiasuunnitelmat) | Euroopan komissio (europa.eu)
[26] 18 jäsenvaltiota raportoi edistyneensä hyvin puutteidensa korjaamisessa.

rekisteröitävä. Jäsenvaltiot ovat lähes poikkeuksetta toteuttaneet toimenpiteitä pintavesien pilaantumisen ehkäisemiseksi.

Yhdyskuntajätevesien käsittelystä annetun direktiivin[27] suunnitellun tarkistuksen (komission ehdotus vuonna 2022) pitäisi edelleen vähentää Euroopan pinta- ja pohjavesien epäpuhtauksia sekä lisäämällä direktiivin soveltamisalaan kuuluvien jätevesien määrää että varmistamalla, että entistä suurempi osa jätevesistä käsitellään edistyneellä käsittelytekniikalla. Tarkistetun juomavesidirektiivin[28] uusi riskiperusteinen lähestymistapa edistää vuorovaikutusta vesialan toimijoiden ja vesipolitiikan puitedirektiivin täytäntöönpanosta vastaavien toimijoiden välillä.

Vastaavasti teollisuuden päästöistä annetun direktiivin[29] suunnitellun tarkistuksen (komission ehdotus vuonna 2022) pitäisi parantaa vedenlaatunormien noudattamista sekä suorien että epäsuorien päästöjen osalta ja korostaa tarvetta luoda ympäristöjärjestelmä, jolla puututaan veden uudelleenkäyttöön ja resurssitehokkuuteen.

Uudet prioriteettiaineet

Uusien aineiden seurannan ja toimenpiteiden nykytilaa arvioitiin erikseen ympäristönlaatunormeista annetussa vuoden 2013 direktiivissä. Vuoden 2013 ympäristönlaatunormeista annetun direktiivin mukaan kaikkien jäsenvaltioiden olisi seurattava 12:ta uutta ainetta[30].

Useimmat jäsenvaltiot seuraavat jo vuonna 2013 lisättyä 12:ta ainetta. Neljä jäsenvaltiota[31] ilmoitti kaikkien seurattujen aineiden kemiallisen tilan ja määritti keskeiset toimenpidetyypit kaikkien niiden aineiden osalta, jotka eivät olleet vaatimusten mukaisia. Lisäksi 11 jäsenvaltion raportointi kattoi suurimman osan seuratuista aineista, ja siinä määriteltiin keskeiset toimenpidetyypit kaikkien niiden aineiden osalta, jotka eivät olleet vaatimusten mukaisia. Muiden jäsenvaltioiden osalta tiedot olivat puutteellisia, ja vesipiirejä ja/tai aineita puuttui. Joskus aineita seurattiin muussa kuin ympäristönlaatunormeista annetussa direktiivissä kuvatussa matriisissa. Matriisissa ei useinkaan annettu tietoja näiden aineiden alkuperästä.

Komissio ehdottaa vuonna 2022 pinta- ja pohjavesissä olevien aineiden luettelon tarkistamista. Tällöin saatetaan lisätä uusia torjunta-aineita, lääkkeitä ja teollisuuskemikaaleja niiden aineiden luetteloon, joiden päästöjä veteen on vähennettävä tai joiden päästöistä veteen on vaiheittain luovuttava.

---

[27] Neuvoston direktiivi 91/271/ETY, annettu 21 päivänä toukokuuta 1991, yhdyskuntajätevesien käsittelystä, EYVL L 135, 30.5.1991, s. 40.

[28] Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2020/2184, annettu 16 päivänä joulukuuta 2020, ihmisten käyttöön tarkoitetun veden laadusta, EUVL L 435, 23.12.2020, s. 1.

[29] Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2010/75/EU, annettu 24 päivänä marraskuuta 2010, teollisuuden päästöistä (yhtenäistetty ympäristön pilaantumisen ehkäiseminen ja vähentäminen), EUVL L 334, 17.12.2010, s. 17.

[30] Vuonna 2013 lisätyt aineet: dikofoli, perfluoro-oktaanisulfonihappo ja sen johdannaiset, kinoksifeeni, dioksiinit ja dioksiinin kaltaiset yhdisteet, aklonifeeni, bifenoksi, sybutryyni, sypermetriini, diklorvossit, heksabromisyklododekaanit, heptakloori ja heptaklooriepoksidi, terbutryyni.

[31] Kroatia, Ruotsi, Slovakia ja Viro.

3.2 Vedenkäytön tehostaminen

Vihreän kehityksen ohjelmaan sisältyvä vesitehokkuus on nyt kiinteä osa EU:n poliittista ohjelmaa. Kiertotalouden toimintasuunnitelmassa[32] korostettiin veden uudelleenkäytön vähimmäisvaatimuksia koskevan asetuksen[33] tulevaa roolia, sillä se helpottaa vaihtoehtoista vedensaantia kastelua varten osana yhdennettyä vesienhoitoa. Toimintasuunnitelmassa ilmoitettiin myös, että komissio aikoo parantaa vesitehokkuutta teollisissa prosesseissa (esimerkiksi tarkistamalla teollisuuden päästöjä koskevaa direktiiviä). Vuonna 2021 annetussa EU:n strategiassa ilmastonmuutokseen sopeutumiseksi[34] kehotetaan turvaamaan makean veden saatavuus ja tehostamaan vedenkäyttöä kaikilla aloilla. Lisäksi siinä ilmoitettiin, että komissio auttaa vähentämään vedenkäyttöä nostamalla tuotteiden vedensäästövaatimuksia. Siirtymistä vedensäästöteknologioihin ja -käytäntöihin on tuettava asianmukaisilla taloudellisilla välineillä.

Tarkistetun juomavesidirektiivin (4 artiklan 3 kohta) myötä jäsenvaltioiden on toteutettava toimenpiteitä puuttuakseen nykyisiin vuotojen suuriin osuuksiin. Rakennusten perusparannusaalto -aloite ja eurooppalainen Bauhaus -aloite[35] liittyvät vesitehokkuuteen rakennusalalla. Lisäksi vuoteen 2030 ulottuvassa biodiversiteettistrategiassa[36] kehotetaan jäsenvaltioiden viranomaisia tarkistamaan vedenotto- ja patoamislupia ekologisten virtausten toteuttamiseksi. Tavoitteena on saavuttaa kaikkien pintavesien hyvä tila tai potentiaali ja kaikkien pohjavesien hyvä tila viimeistään vuonna 2027.

Vesitehokkuus oli ja on edelleen jäsenvaltioiden ensisijainen tavoite. Yli puolet niistä toteutti toimenpiteitä edellisellä jaksolla (2010–2015) ja jatkaa niiden toteuttamista myös tulevaisuudessa. Lisäksi kymmenen jäsenvaltiota toteutti toimenpiteitä edellisellä jaksolla, mutta ei raportoinut tulevia toimenpiteitä koskevista lisäsuunnitelmista.

Useimmat jäsenvaltiot ilmoittivat vedenoton ja virtausten suuntaamisen merkittävimmiksi paineiksi. Vedenoton aiheuttamien paineiden ja vaikutusten vähentämiseen liittyvät merkittävimmät toimenpiteet ovat virtausjärjestelmän parantaminen ja/tai ekologisen vähimmäisvirran määrittäminen (KTM 7, käsitellään hydromorfologiaa koskevassa osiossa) sekä toimenpiteet, joilla puututaan vesitehokkuuteen, ja kasteluun, teollisuuteen, energiaan ja kotitalouksiin liittyvät tekniset toimenpiteet (KTM 8). Lähes puolet jäsenvaltioista ilmoitti tällaisista määrällisistä toimenpiteistä. Veden uudelleenkäytön vähimmäisvaatimuksia koskevaa uutta asetusta ennakoiden 11 jäsenvaltiota sisällytti toimenpideohjelmiin veden uudelleenkäytön vesivarojen hallintaa koskevana toimenpiteenä.

Vedenottoa koskevissa perustoimenpiteissä on edistytty merkittävästi. Vedenottoa koskevasta jäsenvaltioiden raportoinnista käy ilmi, että lähes kaikilla jäsenvaltioilla on lupajärjestelmä tai rekisteri pohjaveden- ja pintavedenoton valvontaan (ks. kaavio 1). Useimmilla

---

[32] https://ec.europa.eu/environment/strategy/circular-economy-action-plan_en

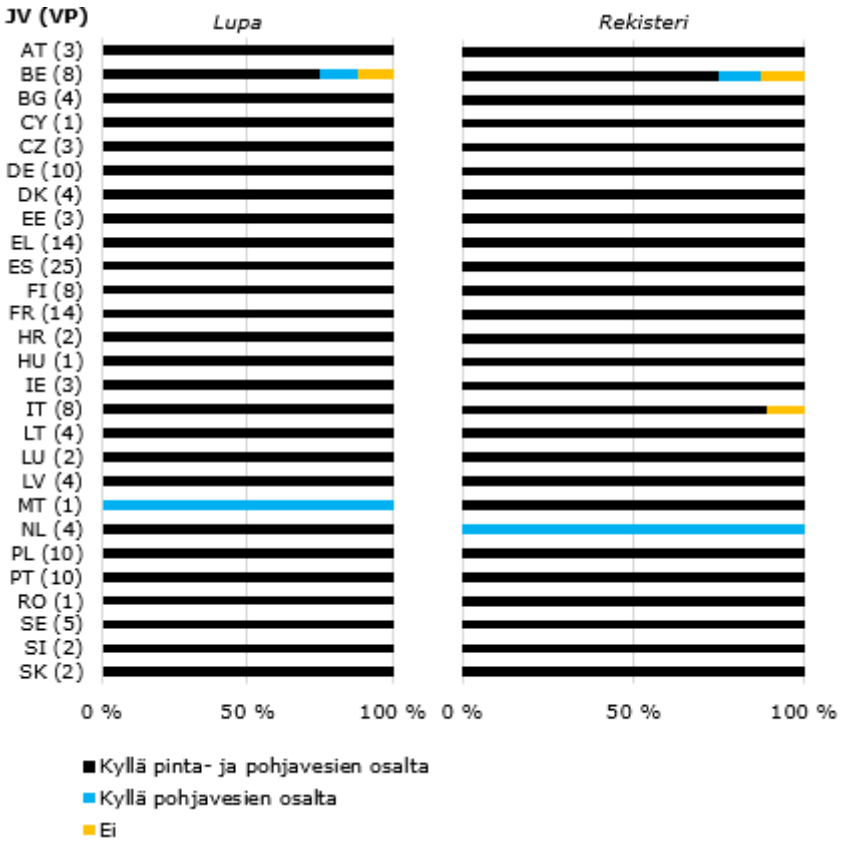
[33] Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2020/741, annettu 25 päivänä toukokuuta 2020, veden uudelleenkäytön vähimmäisvaatimuksista, EUVL L 177, 5.6.2020, s. 32.

[34] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021DC0082&from=FI

[35] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?qid=1603122220757&uri=CELEX:52020DC0662; https://europa.eu/new-european-bauhaus/index_fi

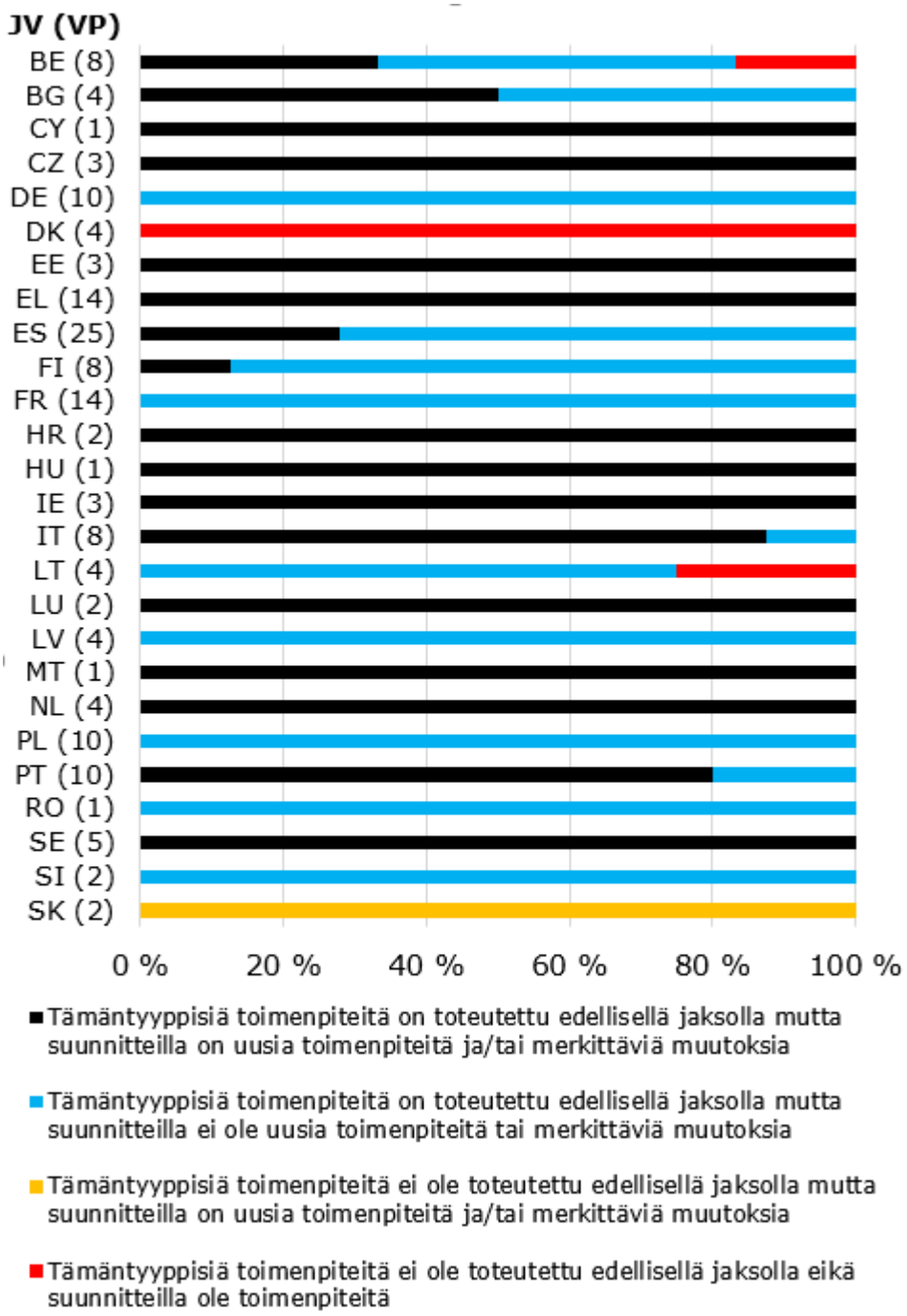
[36] https://ec.europa.eu/environment/strategy/biodiversity-strategy-2030_fi

jäsenvaltioilla on vastaavasti käyttöoikeus-, valtuutus- ja/tai lupajärjestelmä veden patoamisen valvontaan ja/tai patoamisia koskeva rekisteri. Noin puolet ilmoitti kuitenkin, että pienet vedenotot on vapautettu valvonnasta.

Kaavio 1: Lupa tai rekisteri vedenoton valvomiseksi.

Tekopohjaveden muodostamista tai pohjavesimuodostumien lisäämistä koskevan luvan osalta (ks. kaavio 2) useimmat jäsenvaltiot ovat joko ryhtyneet toimenpiteisiin, toteuttaneet toimenpiteitä edellisellä jaksolla tai suunnitelleet niiden toteuttamista kuluvalla jaksolla. Näin ne voivat paremmin puuttua veden niukkuuteen ja pilaantumiseen.

Kaavio 2: Lupa tekopohjaveden muodostamiseen tai pohjavesimuodostumien lisäämiseen.

3.3 Ilmastonmuutokseen sopeutuminen

Ilmastonmuutoksen vaikutusten lisääntyessä puhtaan makean veden riittävän suureen saatavuuteen kohdistuvien paineiden odotetaan kasvavan[37], joten vesipolitiikan puitedirektiivin tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan asianmukaisia toimenpiteitä. Vain kuusi jäsenvaltiota ilmoitti ilmastonmuutokseen sopeutumisen (KTM 24) osalta pintavesiä koskevista toimista ja neljä pohjavesiä koskevista toimista. Useimmat jäsenvaltiot ilmoittivat suurimmiksi paineiksi hajakuormituksen, vedenoton tai virtausten ohjaamisen, fyysiset muutokset sekä padot, esteet ja sulut. Muita merkittäviä ilmoitettuja painetyyppejä ovat pistelähteet.

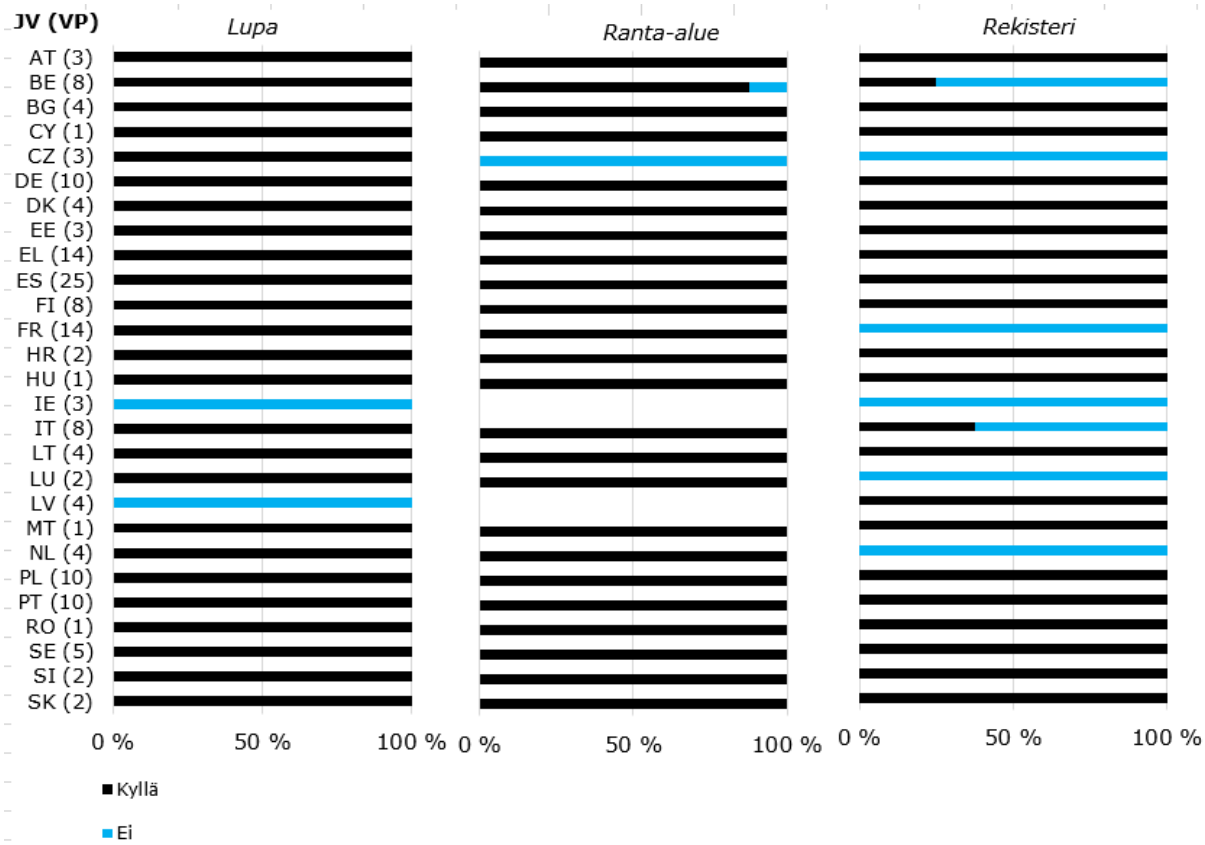
3.4 Hydrologis-morfologisten paineiden käsittely

Hydrologis-morfologinen muutos on edelleen suurin yksittäinen vesimuodostumiin kohdistuva paine. Vihreän kehityksen ohjelman ja erityisesti vuoteen 2030 ulottuvan biodiversiteettistrategian sekä älykkään ja kestävän liikkuvuuden strategian[38] avulla on luotu uusia mahdollisuuksia puuttua hydrologis-morfologisiin paineisiin, kuten patoihin, sulkuihin ja pohjaveden muuttuneisiin tasoihin. Biodiversiteettistrategian kunnianhimoisena tavoitteena on 25 000 kilometriä vapaasti virtaavia jokia Euroopassa, ja siinä korostetaan, että on tärkeää yhdistää joet uudelleen sivu- ja pitkittäissuunnassa ekosysteemien ennallistamiseksi.

Vesipolitiikan puitedirektiivissä (11 artiklan 3 kohdan i alakohta) edellytetään, että jäsenvaltiot varmistavat *vesimuodostumien hydrologis-morfologisten olojen valvonnan*, joka voidaan toteuttaa ennakkolupaa tai rekisteröintiä koskevana vaatimuksena. Raportoiduista ja jäljempänä esitetyistä tiedoista käy ilmi, millä jäsenvaltioilla on lupajärjestelmät vesimuodostumien fyysisten muutosten valvontaan.

[37] https://www.eea.europa.eu/highlights/water-stress-is-a-major

[38] https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12438-Kestavan-ja-alykkaan-liikkuvuuden-strategia_fi

Kaavio 3: Luvat vesimuodostumien fyysisten muutosten valvomiseksi.

Lähes kaikilla jäsenvaltioilla on lupajärjestelmät vesimuodostumien fyysisten muutosten valvontaan. Näistä lähes kaikki kattavat ranta-alueet. Useimmilla jäsenvaltioilla on fyysisten muutosten rekisteri.

Tässä yhteydessä tärkeimpiä toimenpiteitä ovat pitkittäissuuntaisen jatkuvuuden parantaminen (KTM 5), muut hydrologis-morfologiset parannukset pitkittäissuuntaisen jatkuvuuden lisäksi (KTM 6), virtausjärjestelmän ja ekologisen virtauksen parantaminen (KTM 7) ja luonnolliset vedenpidätystoimenpiteet (KTM 23).

Pintavesien osalta 20 jäsenvaltiota on raportoinut toimenpiteistä pitkittäissuuntaisen jatkuvuuden parantamiseksi (KTM 5). Useimmat niistä raportoivat, että näihin toimenpiteisiin liittyvä pääasiallinen paine aiheutui padoista, esteistä ja suluista.

Seitsemän jäsenvaltiota[39] odottaa edistyvänsä pitkittäissuuntaisen jatkuvuuden luomisessa vuosina 2018–2021 toteutettaviksi suunniteltujen toimenpiteiden perusteella. Lisäksi kaksi jäsenvaltiota[40] odottaa saavuttavansa tavoitteet siihen mennessä.

Useimmat jäsenvaltiot ovat ilmoittaneet muista toimenpiteistä kuin pitkittäissuuntaisesta jatkuvuudesta (KTM 6) hydrologis-morfologisten olojen parantamiseksi pintavesien osalta ja

[39] Irlanti, Italia, Itävalta, Puola, Romania, Ruotsi ja Unkari.
[40] Kypros ja Latvia.

neljä jäsenvaltiota pohjavesien osalta. Useimmissa tapauksissa näillä toimenpiteillä pyritään puuttumaan paineisiin, jotka liittyvät kanavan, pohjan, ranta-alueen ja/tai rannikon fyysiseen muutokseen.

Jäsenvaltioiden on ensin määritettävä vesimuodostumiensa ekologista virtausta koskevat tavoitteet (joita jokien hyvän tilan saavuttaminen edellyttää) ja sen jälkeen toteutettava kaikki näiden tavoitteiden saavuttamiseksi tarvittavat toimenpiteet (jotka sisältyvät KTM 7:ään), joihin kuuluu vedenoton vähentäminen tai riittävän vesimäärän vapauttaminen alajuoksulle patoja käytettäessä.

Toisissa vesienhoitosuunnitelmissa raportoitiin, että ekologiset virtaukset oli toteutettu kaikissa asiaankuuluvissa vesimuodostumissa vain hyvin harvoissa jäsenvaltioissa. Useimmat ilmoittivat, että tätä puutetta on tarkoitus korjata tämän jakson aikana.

Tämän jälkeen vuonna 2018 raportoidut toimenpideohjelmia koskevat tiedot osoittavat, että seitsemän jäsenvaltiota on asettanut ekologista virtausta koskevia tavoitteita kaikille tai joillekin vesimuodostumille. Tämä vastaa vuonna 2016 raportoitua, mikä viittaa siihen, että asiassa ei ole tapahtunut ilmeistä edistystä. Muissa jäsenvaltioissa työ on käynnissä, mutta raportoitujen indikaattoreiden avulla ei voida arvioida yksityiskohtaista edistymistä.

Ekologisen virtauksen saavuttamiseksi toteutettujen toimenpiteiden suhteen 20 jäsenvaltiota raportoi KTM 7:stä pintavesien yhteydessä mutta vain viisi raportoi siitä pohjavesien yhteydessä.

4. Toiset tulvariskien alustavat arvioinnit

Tulvariskien hallintakehys on nyt vakiintunut EU:ssa, mikä käy ilmi komission vuonna 2019 julkaisemasta arvioinnista[41].

Myös täytäntöönpanon toisella jaksolla (2016–2021) ensimmäisenä vaiheena oli tulvadirektiivin mukaisesti alustavien tulvariskien arviointien valmistelu ja niiden alueiden määrittäminen vuoden 2018 loppuun mennessä, joilla on olemassa mahdollinen merkittävä tulvariski. Alustavat arviot perustuvat suurelta osin saatavilla oleviin tietoihin aiemmista tulvista ja ennusteisiin mahdollisista tulevista tulvista.

Komissio arvioi toista jaksoa koskevat jäsenvaltioiden tulvariskien alustavat arvioinnit.[42] Edellisen jakson jälkeen puolet jäsenvaltioista on parantanut tiedonkeruuta ja/tai menetelmiä tulvariskien alustavien arviointien tekemiseksi. Kahdessatoista jäsenvaltiossa tulevien merkittävien tulvien tunnistamiskriteerit on päivitetty nykyisten menetelmien perusteella. Vaikka keskustelu kaupunkialueiden tulvista ja merenpinnan noususta on voimistunut, joet ovat edelleen yleisimmin kirjattuja (kaksi kolmasosaa kokonaismäärästä) merkittävien tulvien lähteitä EU:ssa. Valtaosassa jäsenvaltioita on jonkin verran tai vahvaa näyttöä siitä, että ne kiinnittävät huomiota tulevien tulvien seurauksiin ihmisten terveydelle, ympäristölle,

[41] Tämän vahvistamiseksi Euroopan komissio arvioi tulvadirektiiviä ja julkaisi havaintonsa vuonna 2019 https://ec.europa.eu/environment/water/fitness_check_of_the_eu_water_legislation/index_en.htm
[42] Katso ensimmäisen jakson (2010–2015) osalta https://ec.europa.eu/environment/water/flood_risk/overview.htm

kulttuuriperinnölle ja taloudelliselle toiminnalle. Ympäristön ja kulttuuriperinnön huomiointi näyttää lisääntyneen ensimmäisen jakson jälkeen, sillä sellaisten alueiden prosenttiosuus, joilla on olemassa mahdollinen merkittävä tulvariski ja joilla ympäristön ja kulttuuriperinnön ei katsottu olevan merkityksellistä, on laskenut noin 10 prosenttiyksikköä. Tulvien vaikutusten kirjaamiseen liittyvä tilanne on selkeämpi kuin ensimmäisellä jaksolla, sillä lähes kaksi kolmasosaa jäsenvaltioista esitti vahvaa näyttöä aiempien tulvien selkeästä arviointimenetelmästä. Tietoja tulvavahinkojen kustannuksista ei kuitenkaan ole saatavilla 60 prosentista EU:n vesistöalueista. Tässä on siis parantamisen varaa, koska tällaisten tietojen keruulla tuetaan kustannusten ja hyötyjen laskemista ja toimenpiteiden priorisointia. Pitkän aikavälin kehitys (sosioekonominen, infrastruktuurin ja maankäytön kehitys) on otettu huomioon useimmissa jäsenvaltioissa, mutta tarkkuus vaihtelee. On myös näyttöä siitä, että kaikki jäsenvaltiot ovat ottaneet ilmastonmuutoksen huomioon alustavissa arvioinneissaan. Tämä on parannus ensimmäiseen jaksoon, jolloin kuusi jäsenvaltiota ei ollut ottanut ilmastonmuutosta huomioon ja tilanne oli epäselvä viiden jäsenvaltion osalta.

5. Kustannukset ja rahoitus

Osiossa 3 olevasta taulukosta 2 käy ilmi, että jäsenvaltioiden raportoimat kaksi tärkeintä estettä oikea-aikaiselle täytäntöönpanolle ovat rahoituksen puute ja viivästykset hankkeiden täytäntöönpanossa.

Vaikka jäsenvaltioiden raportointi toimintaohjelmien kustannuksista ja rahoituksesta vaikuttaa kaiken kaikkiaan hajanaiselta, konsultin selvityksessä arvioidaan[43], että toisiin vesienhoitosuunnitelmiin sisältyvät toimenpiteet edellyttävät vähintään 142 miljardin euron investointeja. Tämä on aliarvio kokonaiskustannuksista, koska tiedoissa on merkittäviä puutteita eikä summaan sisälly käyttökustannuksia ja infrastruktuurin ylläpitokustannuksia. Samassa lähteessä arvioidaan, että tulvariskien hallintasuunnitelmiin tarvitaan yhteensä 14 miljardia euroa, joka on myös todennäköisesti todellisuutta pienempi summa. Jäsenvaltiot käyttävät erilaisia rahoituslähteitä, erityisesti vesi- ja sanitaatiomaksuja, EU:n varoja ja kansallisia julkisia varoja sekä vähemmässä määrin vedenotto- ja saastemaksuja. Kaiken kaikkiaan ne hyödyntävät vähemmän yksityisiä investointeja (rahoitusosuuksia) ja innovatiivisempia rahoitusmuotoja, kuten ekosysteemipalvelujen maksujärjestelmiä.

Vesialan rahoituskapasiteetin osalta edellä mainitussa selvityksessä todettiin, että noin puolessa jäsenvaltioista taloudellisten kustannusten kattamisaste on yli 90 prosenttia. OECD[44] on raportoinut, että koko EU:ssa käyttäjät maksavat noin 70 prosenttia vesipalvelujen tarjoamisesta aiheutuvista taloudellisista kustannuksista (vesimaksujen kautta), kun taas julkinen sektori rahoittaa loput 30 prosenttia. Kahdesta raportista käy ilmi suuria eroja sekä jäsenvaltioiden välillä että kotitalous-, maatalous- ja teollisuussektorien välillä.

[43] Woods & ACTeon (2021), Economic data related to the implementation of the WFD and the FD and the financing of measures (ympäristöasioiden pääosaston tuleva raportti vesipolitiikan puitedirektiivin täytäntöönpanoa ja toimenpiteiden rahoitusta koskevista taloudellisista tiedoista).
[44] OECD, Financing Water Supply, Sanitation and Flood Protection, 2020.

Lisäksi ympäristö- ja resurssikustannusten kattaminen vaikuttaa heikommalta. Euroopan tilintarkastustuomioistuimen tuoreessa kertomuksessa[45] tuodaan esiin pilaantumisesta aiheutuviin kustannuksiin liittyviä haasteita. Siinä todetaan erityisesti, että hajakuormituslähteistä peräisin olevasta pilaantumisesta johtuvaa vesipalvelujen kustannusten nousua on vaikea saada katettua. Saastuttaja maksaa -periaatteen laajempi ja parempi soveltaminen kannustaisi saastuttajia vähentämään ja välttämään pilaantumista myös omien ympäristöinvestointiensa avulla. Kun otetaan huomioon, että on paljon sellaisia vesimuodostumia, joiden määrällinen tila ei ole hyvä[46], mahdollisuutta ottaa veden todellinen niukkuus huomioon veden hinnassa ei ole täysin ymmärretty. Lisäksi tarvitaan kestäviä investointeja vedenkäytön tehokkuuteen. Nämä kannustimiin ja tehokkuuteen liittyvät toimet auttavat määrittämään pääomainvestointien määrän, joka tarvitaan yhä niukempien vesivarojen tehokkaaseen ja kestävään hallintaan.

6. Päätelmät

Useimmat jäsenvaltiot ovat edistyneet jonkin verran hyvän tilan saavuttamiseen liittyvien puutteiden tunnistamisessa kunkin merkittävän paineen osalta ja vesimuodostumien hyvän tilan saavuttamiseksi tarvittavien toimenpiteiden täytäntöönpanoasteen määrittämisessä. Tämä on rohkaiseva parannus, jonka ansiosta toimenpiteet voidaan määrittää ja priorisoida paremmin. Toimenpiteiden täytäntöönpanossa voitiin havaita merkittävää edistymistä erityisesti pilaantumisen torjunnan sekä vedenoton ja vesitehokkuuden suhteen. On myönteistä, että jäsenvaltiot toteuttavat toimia kuilun kaventamiseksi. On kuitenkin selvää, että vesipolitiikan puitedirektiivin tavoitteiden täysimääräiseen noudattamiseen on vielä pitkä matka. Tässä yhteydessä on raportoitu useista seikoista, jotka estävät jäsenvaltioita toteuttamasta toimenpiteitään nopeasti, ennen kaikkea riittävän rahoituksen puutteesta.

Ilmastonmuutoksen nykyisten ja tulevien vaikutusten myötä veden määrän hallinnasta tulee yhä kiireellisempi haaste kaikkialla Euroopassa, mikä vaikuttaa vesilainsäädännön tavoitteiden saavuttamiseen. Tulvadirektiivin myötä EU:lla on tarkoituksenmukainen oikeudellinen kehys. Tulvariskin vähentäminen siellä, missä sillä on eniten merkitystä, riippuu kuitenkin perusteellisesta ja johdonmukaisesta täytäntöönpanosta, joka edellyttää jatkuvaa huomiota pitkällä aikavälillä ja rajat ylittävää yhteistyötä. Kesän 2021 dramaattiset tapahtumat Euroopassa osoittavat, että tulvariskin tehokas vähentäminen edellyttää vielä runsaasti toimia.

Veden niukkuus on yhtä kiireellinen asia. Ilmastonmuutos pahentaa kestämättömiä vedenkäyttötapoja kaikkialla Euroopassa. Se lisää haihtumisastetta ja pitkiä äärimmäisen kuivuuden kausia, mikä lisää veden niukkuutta entisestään yhä suuremmassa osassa Eurooppaa. Veteen liittyviä valmiuksia koskevan monitahoisen ohjelman on oltava osa ratkaisua maailmanlaajuisiin haasteisiin, jotka liittyvät ilmastoon, terveyteen, luonnon monimuotoisuuteen ja pilaantumiseen.

[45] Euroopan tilintarkastustuomioistuimen erityiskertomus nro 12/2021, ”Saastuttaja maksaa -periaate: soveltaminen epäjohdonmukaista EU:n ympäristöpolitiikoissa ja -toimissa”, heinäkuu 2021.
[46] Viides täytäntöönpanokertomus vesipolitiikan puitedirektiivin ja tulvadirektiivin täytäntöönpanosta, COM(2019) 95 final.

Euroopan vihreän kehityksen ohjelman myötä on alkanut muotoutua veteen liittyviä valmiuksia koskeva ohjelma, jossa kiinnitetään huomiota vesitehokkuuteen erilaisissa lainsäädännön tarkistuksissa ja horisontaalisissa strategioissa, kuten kiertotaloutta koskevassa toimintasuunnitelmassa ja EU:n ilmastonmuutokseen sopeutumista koskevassa strategiassa. Tässä asiassa on edistytty myös alakohtaisella tasolla, esimerkiksi maatalouden, energian ja liikenteen aloilla. Edistystä on erittäin tärkeää lujittaa edelleen.

Veden hinnoittelu on tehokas keino parantaa vesitehokkuutta, mikä edistää tehokkaampaa ja kestävämpää veden kysynnän hallintaa. Tässä tarvitaan huolellista suunnittelua, jotta voidaan ottaa huomioon paikalliset olosuhteet ja sosiaaliset huolenaiheet (kuten heikossa asemassa olevien kotitalouksien mahdollisuudet saada kohtuuhintaista ja laadukasta juomavettä tarkistetun juomavesidirektiivin mukaisesti). Veden hinnoittelu toimii myös parhaiten, kun se on linjassa pilaantumisen vähentämistä koskevien poliittisten toimenpiteiden kanssa ja tukee innovointia ja vesitehokkuuteen tehtäviä investointeja.

Investoinnit veteen ovat kaikkia osapuolia hyödyttäviä ratkaisuja, jotka tukevat vesistöjä ja luonnon monimuotoisuutta ja luontoa ylipäätään ja edistävät samalla elpymistä ja työpaikkojen luomista. InvestEU-ohjelman ja monivuotisen rahoituskehyksen kautta jäsenvaltioiden käyttöön asetetut resurssit olisi sen vuoksi hyödynnettävä täysimääräisesti. Kestäviä investointeja koskevan luokitusjärjestelmäasetuksen[47] tukemana resursseilla voidaan käynnistää järjestelmän muutos ja auttaa kansallisia ja yksityisiä tahoja ryhtymään toimiin. Horisontti Eurooppa -puiteohjelma tarjoaa lisämahdollisuuksia investoida EU:n vesitutkimukseen ja -innovointiin ja yhdistää täytäntöönpano paremmin yhteiskunnan ja kansalaisten tarpeisiin[48].

Eurooppa on tullut käännekohtaan vesienhoidossa, ja seuraavat ratkaisevat vesienhoitosuunnitelmat ja tulvariskien hallintasuunnitelmat on määrä laatia keväällä 2022. Enää ei ole paljoa aikaa jäljellä vuoteen 2027, jolloin useimmat mahdollisuudet poiketa vesipolitiikan puitedirektiivin velvoitteista poistuvat ja vesimuodostumien on oltava hyvässä tilassa.

Koska suurin osa EU:n vesimuodostumista ei edelleenkään ole hyvässä tilassa, jäsenvaltioiden on kiireesti nopeutettava toimiaan. Euroopan vihreän kehityksen ohjelma tarjoaa tarvittavien toimenpiteiden toteuttamisen yhteydessä ainutlaatuisen tilaisuuden, johon sekä jäsenvaltioiden että sidosryhmien olisi tartuttava vesien kestävän tulevaisuuden turvaamiseksi.

[47] Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2020/852, annettu 18 päivänä kesäkuuta 2020, kestävää sijoittamista helpottavasta kehyksestä, EUVL L 198, 22.6.2020, s. 13.

[48] Mukaan lukien uuden sukupolven tavoitelähtöiset ja kunnianhimoisemmat kumppanuudet (veden saatavuutta koskeva eurooppalainen kumppanuus (Water4All), ilmastoneutraalia, kestävää ja tuottavaa sinistä taloutta koskeva kumppanuus (SBEP)) ja T&I-missiot (”valtameret ja vesistöt”, ”ilmastonmuutokseen sopeutuminen” ja ”maaperän terveys”).